

Brigády mučedníků al-Aksá

Mgr. Aleš Hanek

Institut politologických studií FSV UK

V Praze dne 18. června 2004

Úvod

V této své práci se chci věnovat Brigádám mučedníků al-Aksá, tj. palestinskému teroristickému uskupení, které má převážně sekulárně nacionalistický charakter. To je rovněž hlavní faktor, který je odlišuje od zbývajících dvou hlavních palestinských teroristických organizací, kterými jsou hnutí Hamás (resp. jeho ozbrojené křídlo, tzv. Brigády al-Kásam) a palestinský Islámský džihád. (Ostatní palestinské teroristické frakce a skupiny v této práci pro jejich v současnosti marginální význam pomíjím.) Ve své práci se mám v úmyslu soustředit právě na ty aspekty geneze a aktivit Brigád mučedníků al-Aksá, které tuto skupinu jako sekulární odlišují od zmíněných islamistických organizací.

Na rozdíl od hnutí Hamás vznikly Brigády mučedníků al-Aksá jako sekulární organizace. Zároveň však díky své provázanosti s politickým nacionalistickým hnutím Fatáh Jásira Arafata a s oficiálními strukturami palestinské společnosti (Palestinská samospráva) mají s Hamásem/al-Kásamem společné to, že za nimi stojí silné zázemí, z něhož ozbrojenci obou skupin čerpají ideologickou inspiraci. To je zároveň faktor, který obě zvolené teroristické skupiny odlišuje od dalších palestinských militantních hnutí (dokonce ani třetí nejvýznamnější organizace, palestinský Islámský džihád, takovým ideologickým zázemím nedisponuje).

Soustředím se rovněž na provázanost Brigád mučedníků al-Aksá s politickými a nacionalistickými strukturami palestinské společnosti, menší důraz pak kladu na praktickou stránku věci, tj. na způsob, jakým dochází k realizaci konkrétních útoků. Je tomu tak i proto, že Brigády mučedníků al-Aksá (jedním z důvodů je právě i jejich vztah k palestinskému vedení) jsou vysoce konspirativní strukturou a o jejich „každodenních“ aktivitách tak v podstatě neexistují dostupné údaje.

Historický kontext vzniku Brigád al-Aksá

Brigády mučedníků al-Aksá¹ (anglicky al-Aqsa Martyrs Brigades, v arabštině Kataíb Šuhada al-Aksá, dále v textu buď plný český název nebo zkráceně jen „Brigády“) jsou

---

¹ Jinou českou variantou názvu téže skupiny je „Brigády mučedníků od al-Aksá.“ Tento rozdíl je dán historicky ne zcela zdokumentovaným a popsáním vznikem Brigád tak, jak je o něm pojednáno dále v textu.

palestinskou nacionalistickou a sekulární teroristickou skupinou, jejíž vznik se datuje na samotný konec roku 2000, resp. začátek roku 2001.

Historický kontext tohoto období je charakterizován krachem izraelsko-palestinských rozhovorů o konečném mírovém uspořádání mezi Státem Izrael na jedné straně a Palestinskou samosprávou na straně druhé v Camp Davidu v červenci 2000. Dne 28.9.2000 došlo k provokativní návštěvě tehdejšího opozičního vůdce Ariela Šarona na jeruzalémském Haram al-Šarif, třetím nejsvětějším místě islámu, který je však zároveň středobodem judaismu jako místo starověkého židovského chrámu (Židé pro označení tohoto jeruzalémského návrší užívají označení Chrámová hora). Následkem toho v následujících dnech vypuklo v Pásmu Gazy, na Západním břehu Jordánu a rovněž mezi izraelskými Araby palestinské povstání, pro něž se vžil termín „2. intifáda,“ resp. „intifáda al-Aksá,“ a které s různou intenzitou trvá až do současnosti. Důvodem druhého zmíněného označení je fakt, že na Haram al-Šarif se nachází (vedle tzv. Skalního dómu) mešita al-Aksá, vybudovaná na místě, z něhož podle islámské věrouky prorok Mohamed vstoupil na svém koni Barakovi na nebesa.

Otázka po příčinách vzniku druhé intifády přesahuje rozsah i cíl této práce, v odborných kruzích se až do současnosti vede spor o míře spontánnosti jejího vzniku a případném podílu palestinského politického vedení.² Nesporným nicméně zůstává fakt, že navzdory poslednímu pokusu o záchranu mírového procesu z Osla v Tabě v lednu 2001 se palestinská území, tj. zejména Západní břeh a Pásmo Gazy, na přelomu let 2000/2001 ocitla v kruhu násilí, k jehož roztáčení značnou měrou přispívaly i militantní odnože palestinských organizací, ať už islamistických (zejména Islámský džihád a bojové křídlo Hamásu Kásam) či sekulárně nacionalistických (např. i marxistické Demokratická fronta pro osvobození Palestiny a Lidová fronta pro osvobození Palestiny), k nimž se počítají i Brigády mučedníků al-Aksá.

Ke zhoršení atmosféry na konci roku 2000 přispělo i rozhodnutí předsedy Palestinské samosprávy Jásira Arafata propustit z palestinských vězení stovky militantů z hnutí Hamás a Islámský džihád, uvězněných v období od roku 1993 jako součást plnění palestinských závazků vyplývajících z dohod uzavřených s Izraelem v rámci mírového procesu z Osla. Jásir Arafat v prosinci 2000 dokonce nabídl oběma islamistickým skupinám účast na kvazivládních

---

² Např. Rabinovich, Itamar. *Waging Peace: Israel and the Arabs 1948-2003*. Princeton University Press, 2004.

strukturách Palestinské samosprávy. Jak Hamás, tak i Islámský džihád tuto nabídku odmítli, celá akce však přispěla k výraznému oteplení vztahů.³

V této práci se nebudu podrobněji zabývat průběhem a podobou palestinské intifády ani aktivitami Izraelských obranných sil v souvislosti s ní. Důležité mezníky a jednotlivé akce zmiňuji pouze pokud mají bezprostřední vztah k činnosti Brigád, která je hlavním předmětem následujícího pojednání.

Hnutí Fatáh a některé jiné palestinské organizace a frakce

Domnívám se, že pro správné pochopení postavení a účelu Brigád jako součásti systému palestinských organizací je nutné hned v úvodu načrtnout strukturu a propojení některých těchto frakcí a hnutí, které s vznikem a aktivitami Brigád souvisejí. Klíčovou rolí pak mezi nimi zaujímá strana Fatáh.

V roce 1964 byla Ahmadem Šukajrím vytvořena Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), která se postupně od roku 1968, kdy se jejího vedení ujal Jásir Arafat, stala hlavní reprezentantkou palestinského lidu v jeho národně-osvobozeneckém boji a jako taková byla uznána OSN. Hlavním orgánem OOP je Palestinská národní rada (Palestinian National Council – PNC) Na činnosti OOP se až do dnešního dne účastní různé frakce, dominantní postavení mezi nimi zaujímá politická strana Fatáh vedená radou (Fatah Council), v jejímž čele rovněž stojí Jásir Arafat.

V souvislosti se zahájením mírového procesu s Izraelem (OOP se musela definitivně vzdát terorismu a uznat Stát Izrael) a postupným získáváním kontroly nad palestinskými územími vyklízenými izraelskou armádou byla vytvořena Palestinská samospráva (Palestinian Authority – PA), jakási obdoba vlády, a parlamentu analogická Palestinská legislativní rada (Palestinian Legislative Council – PLC), ve které má většinu právě Arafatův Fatáh.

Hnutí Fatáh je tak možné charakterizovat jako jakousi „vládostranu,“ z níž se rekrutují ministři Palestinské samosprávy. Opozici Arafatovu hnutí pak představují zejména hnutí Hamás a Islámský džihád. Tyto islamistické struktury mají jednak militantní, jednak civilní složky.⁴ Tyto civilní struktury organizací, často zjednodušeně označovaných za čistě

---

³ Shahar, Yael. *The al-Aqsa Martyrs Brigades: A political tool with and edge*. In: webová stránka Institute for Counter Terrorism, 24. března 2002. <http://www.ict.org.il/articles/articledet.cfm?articleid=430>.

⁴ To platí zejména pro Hamás, o Islámském džihádu lze skutečně s úspěchem hovořit jako o čistě teroristické organizaci.

teroristické, úspěšně plní řadu sociálních funkcí (financování mešit, škol, nemocnic, posléze využívaných k šíření ideologie té které zakladatelské organizace), což se dostává do kontrastu s často pochybnou správou palestinských území zkorumpovanou Palestinskou samosprávou, neschopnou vybudovat nezávislou palestinskou ekonomiku.

Dlouhodobě vysoká podpora palestinské veřejnosti sebevražedným útokům a jiným radikálním akcím proti izraelským cílům,⁵ prováděným Hamásem a Islámským džihádem spolu se sympatiemi Palestinců k sociálním aktivitám těchto organizací v průběhu 90. let vedla ke vzrůstající náklonnosti palestinského obyvatelstva k této Arafatově radikální opozici. Aby Jásir Arafat obnovil své původní postavení, otřesené následkem jeho aktivní role v mírovém procesu, kterou jeho palestiniští oponenti (a řada radikálních muslimů na celém světě) kritizovali jako přílišné ustupování Izraeli, zejména na palestinských a jiných arabských fórech svaluje vinu na Izrael a rozhoduje se palestinské násilí v určité míře podporovat.

V roce 1995 tak jako určitá odpověď na kampaň Hamásu a Islámského džihádu vznikají ozbrojené jednotky Fatáh Tanzim⁶ (arabsky organizace), které se posléze zejména během intifády intenzivně zapojují do mobilizace palestinských mas k protestům proti Izraeli a podílejí se i na přímém násilí zejména proti vojákům Izraelských obranných sil a židovským osadníkům na Západním břehu a v Pásmu Gazy. S Arafatem ještě úžeji spojenou ozbrojenou složkou Fatáhu je jednotka Force 17. Oběma těmito skupinami se budu zabývat dále v souvislosti s jejich napojením na Brigády mučedníků al-Aksá. Již na tomto místě je možné říci, že žádná z uvedených skupin nemá výlučné členství a některé z nich se tak v současnosti do určité míry překrývají. Na tomto místě je možné podotknout, že již samotná existence všech těchto ozbrojených skupin je v přímém rozporu s ustanoveními smluv podepsaných palestinskou samosprávou.⁷

---

⁵ Zajímavé je srovnání průzkumů palestinského veřejného mínění ze začátku intifády a ze současnosti, z něhož vyplývá, že postoje palestinců vůči útokům proti izraelským cílům se nijak dramaticky nemění. Podle průzkumu univerzity Bir Zeit z listopadu 2000 podporuje zhruba 80 % Palestinců útoky proti izraelským cílům, přičemž 62 % z nich je pro útoky na Izraelce bez rozlišování typu takového cíle (tj. včetně civilistů). Viz tento průzkum na http://www.aish.com/Israel/articles/Palestinian_Public_Opinion_Poll.asp. Z průzkumu PCPSR (Palestinian Center for Policy and Survey Research) z března 2004 pak vyplývá, že útoky proti vojákům podporuje 87 % palestinské společnosti, proti osadníkům 86 % a proti izraelským civilistům 53 % Palestinců. Viz stránku PCPSR na <http://www.pcpsr.org/survey/polls/2004/p11epressrelease.html>.

⁶ Usher, Graham. *Fatah's Tanzim Origins and Politics*. In: Middle East Report 217, zima 2000.

⁷ Např. podle tzv. Prozatímní dohody (Interim Agreement) ze září 1995 na Západním břehu a v Pásmu Gazy nesmějí operovat jiné ozbrojené složky než izraelská armáda a Palestinská policie, jejíž početní stav nepřekročí 30 000 mužů. Viz kompletní text dohody na webových stránkách izraelského Ministerstva zahraničí na <http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH00qa0>.

Dále se budu podrobně zabývat otázkou osobní odpovědnosti Jásira Arafata a jeho spojení s násilnou činností proti Izraeli, vedenou organizacemi oficiálně spadajícími pod jeho gesci a zejména pak Brigádami. V této problematice nepanuje shoda dokonce ani mezi příslušníky izraelské zpravodajské komunity. Zatímco vojenská zpravodajská služba Aman se domnívá, že Arafát bezesbytku jak kontroluje přípravy, tak i určuje míru násilností, příslušníci kontrarozvědky Šin Bet jsou přesvědčení, že jeho kontrola nad situací je spíše slabá.⁸ Zřejmě lze souhlasit s názorem komentátora Barryho Rubina, který ve svém článku z konce roku 2000 tvrdí, že tento druhý model je pro Arafatovo vedení palestinského hnutí tradiční. Arafat podle něj nikdy v minulosti nevyvinul seriózní úsilí o získání kontroly nad rozličnými palestinskými frakcemi. Naopak jejich rozličnosti a často protichůdných zájmů využívá. Palestinská samospráva si tak může podržet oficiální odstup od kontroverzních akcí, k nimž se může přihlásit Fatáh a jeho ozbrojené jednotky Tanzim, Force 17, Brigády návratu a později (od svého založení – Rubin v této souvislosti uvádí již říjen 2000) pak i Brigády mučedníků al-Aksá.⁹

Vznik a vývoj Brigád al-Aksá

Jak bylo již uvedeno výše, Brigády vznikly někdy v období podzim 2000 až jaro 2001, přičemž jejich vznik ani způsob vytvoření není možné na základě dostupných zdrojů přesněji určit. Je tomu tak proto, že se jejich činnost jako celek odehrává v ilegalitě a tudíž i pod pláštěm konspirace. Ostatně i názory komentátorů na přibližné datum založení se různí, od Barryho Rubina (říjen 2000)¹⁰ až po Ferryho Biedermanna (jaro 2001).¹¹ Biedermann cituje jednoho z příslušníků vrchního velení Brigád, Násira Badáviho, podle něhož bylo o vytvoření teroristické organizace napojené na Fatáh rozhodnuto v uprchlickém táboře Baláta u Nablusu zhruba v březnu 2001.

Také název Brigád je opředen řadou nejasností, a to mimo jiné právě i z důvodu časové nejednoznačnosti vzniku Brigád. Diskuze se vede zejména o tom, zda termín al-Aksá v názvu organizace odkazuje pouze obecně k mešitě al-Aksá. Toto vysvětlení má řadu odpůrců, kteří poukazují zejména na to, že právě Brigády mají s islámem nejméně společného

---

⁸ Harel, Amos. *Shin Bet, Military Intelligence Disagree over Arafat's Control*. In: Haaretz, 23. dubna 2001.

⁹ Rubin, Barry. *The Future of Palestinian Politics: Factions, Frictions and Functions*. In: Middle East review of International Affaires, 4. září 2000. <http://www.biu.ac.il/soc/besa/meria/journal/2000/issue3/jv4n3a7.html>.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Biedermann, Ferry. *Secular and Deadly: The Rise of the Martyrs Brigades*. 19. března 2002. <http://www.salon.com/news/feature/2002/03/19/brigades>.

ze všech palestinských teroristických skupin, není tedy příliš pravděpodobné, že by ve svém jménu obsahovaly takto explicitní odkaz na náboženství. Pravděpodobnějším se jeví vysvětlení, že se jedná spíše o připomenutí Šaronovy provokace z 28. září 2000, která byla jednou z hlavních pohnutek ke vzniku Brigád.

Jak na to bude poukázáno v následujících pasážích této práce, Brigády jako celek jsou organizačně členěny do malých bojůvek, které pak pravidelně nesou jména podle svých soudruhů buď zabitých při izraelských operacích nebo při sebevražedných útocích. Podle čelného velitele Brigád Násira Badávího, jak jej cituje ve svém článku Ferry Biedermann, pak výraz „mučedníci“ obsažený v názvu celé organizace je odkazem k těmto obětem izraelské politiky.¹²

Palestinští představitelé se liší i v tom, co bylo vlastně příčinou vzniku Brigád. Podle Badávího byly impulzem útoky židovských osadníků a brutalita izraelské armády. Naproti tomu jiný prominent, Marvan Barghútí, v této době generální tajemník Fatáhu na okupovaných územích a vrchní velitel Tanzim,¹³ říká, že Fatáh byl v této době přinucen převzít iniciativu na ulici, aby neztratil svou vedoucí roli uvnitř palestinské společnosti.¹⁴ (Tato Barghútího poznámka platila konkrétně pro Tanzim, dobře však dokumentuje, že vedení Fatáhu si v době začátku intifády bylo přinejmenším vědomo příznivého ohlasu účasti struktur Fatáhu na násilí proti Izraeli mezi palestinskou veřejností.)

Nejpravděpodobnější variantou vzniku Brigád je jejich poloorganické založení stávajícími příslušníky milicí Fatáhu Tanzim, na začátku intifády se účastnících na lehčích incidentech na Západním břehu a v Gaze, zejména srážkách s izraelskými bezpečnostními orgány na demonstracích a střelbě na osadníky a vojenské konvoje. Brigády tak vzešly z lůna Fatáhu, avšak zdá se, že byly vytvořeny spíše na nižší úrovni palestinské politické struktury. K jejich vzniku nebylo vydáno žádné oficiální prohlášení a Fatáh (a Palestinská samospráva) spojení s Brigádami odmítal až do 18.12.2002, kdy Jásir Arafat oficiálně požádal vedoucí Brigád, aby vstoupili do Rady Fatáhu. Nicméně sami terorističtí aktivisté, jejichž vyjádření jsou vlastně až do izraelské akce Defensive Shield jediným pramenem informací o činnosti Brigád, od samého počátku fungování nové organizace připouštějí svou podřízenost vedení Fatáhu. Násir Badáví k cílům své organizace v citovaném rozhovoru pro internetový server

---

¹² Tamtéž.

¹³ Izrael Barghútího 14. dubna 2001 zadržel a odsoudil za řídicí podíl na činnosti Brigád mučedníků al-Aksá. Barghútí je v současnosti v izraelském vězení.

¹⁴ Biedermann, Ferry. *Secular and Deadly: The Rise of the Martyrs Brigades*. 19. března 2002. <http://www.salon.com/news/feature/2002/03/19/brigades>.

salon.com z dubna 2002 říká: „My sami jsme Fatáh. Ozbrojený odpor je cestou, jak prosadit naše politické cíle.“¹⁵

Až do strategického obratu Brigád směrem k sebevražedným útokům proti civilistům v Izraeli v lednu 2002, o němž pojednám dále, tkvělo těžiště protiizraelské činnosti jednotlivých buněk v organizování přestřelek s vojáky Izraelských obranných sil rozmístěných na Západním břehu a v Pásmu Gazy a v útocích proti armádním road-blockům a židovským osadníkům. Brigády přitom uvádějí, že zabíjejí pouze muže, úmrtí žen a dětí jsou nehody (to se samozřejmě vztahuje pouze na osadníky, příslušnice IDF jsou legitimním cílem).¹⁶ Brigády jsou však nástrojem teroru i vůči palestinskému obyvatelstvu, přičemž tento stav přetrvává beze změn od samého vzniku Brigád, aniž by budil větší pozornost mezinárodní komunity. V případě těchto „palestinských cílů“ jde zejména o domnělé kolaboranty s Izraelem a Arafatovy politické oponenty. Starosta města Náblus Ghasan Šakava v únoru 2004 rezignoval na protest proti laxnosti palestinského vedení vůči opakovaným pokusům Brigád o jeho zabití v měsících listopadu a prosinci 2003 (jeho bratr zahynul v listopadu 2003 při úspěšném atentátu Brigád). Zejména od začátku roku 2004 se množí útoky proti palestinským novinářům. Brigády se přihlásily k útoku na sídlo arabské televizní stanice al-Arabíja na Západním břehu. Na protest proti vraždám prováděným příslušníky Brigád a Tanzim zorganizovali 9. února 2004 v Gaze novináři generální stávkou.

Jak již bylo zmíněno výše, činnost Brigád se kvalitativně změnila po lednu 2002 s nástupem taktiky sebevražedných teroristických útoků v Izraeli. Jak vypočítává analytik mezinárodního Institutu pro boj s terorismem (International Policy Institute for Counter Terrorism) Yael Shahaar, jednotlivé frakce Fatáhu včetně Brigád deklarovaly jen v období od září 2000 do 24.4.2002 odpovědnost za celkem přes 300 útoků, při nichž zahynuli izraelští civilisté (vyjma židovských osadníků, které palestinští teroristé za civilisty nepovažují). Podle izraelských údajů Brigády k těmto datům zrealizovaly nebo se pokusily zrealizovat celkem více než 1500 útoků v různé formě (sebevražedné atentáty, výbuchy aut, střelby, únosy, útoky nožem).¹⁷

V březnu 2002 zadržela izraelská armáda během své protiteroristické operace Defensive Shield (někdy též Defensive Wall) v sídle Jásira Arafata v Ramalláhu a v ústředí

---

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Fletcher, Martin. *Deadly al-Aqsa Militants Emerge*. Zpravodajství NBC News z 5. března 2002 na webové stránce: <http://www.msnbc.com/news/719753.asp>.

¹⁷ Shahaar, Yael. *The al-Aqsa Martyrs Brigades: A political tool with an edge*. 24. dubna 2002. Na: <http://www.ict.org.il/articles/articleDet.cfm?articleid=430>.

Palestinské samosprávy ve východním Jeruzalémě, v tzv. Orient House, velké množství dokumentů, jasně prokazujících přímé spojení Brigád s čelným vedením Fatáhu a zejména s Arafatem. O zadržených důkazech bude pro jejich význam pojednáno samostatně dále.

Během návštěvy amerického emisara, generála Zinniho, který se v Izraeli a v Palestině v březnu 2002 pokoušel dohodnout mezi oběma stranami příměří, se v Jeruzalémě odpálili dva sebevražední útočníci, přičemž k odpovědnosti se přihlásily Brigády mučedníků al-Aksá.

To přimělo amerického prezidenta George W. Bushe k tomu, aby dne 27. března 2002 USA oficiálně přidaly Brigády na seznam zahraničních teroristických organizací. V teoretické rovině to znamená zákaz materiální podpory Brigádám a zmrazení jejich účtů americkými bankami. Jak však správně podotýká ve svém článku pro The Washington Institute Matthew Lewitt, prakticky toto opatření na Brigády žádný dopad nemělo, protože američtí občané nikdy jejich činnost nesponzorovali a pokud se tak dělo, bylo to vždy prostřednictvím krycích organizací.¹⁸ Nicméně tento krok prezidenta Bushe přesto měl určitý symbolický dopad. Jednalo se totiž o první přímé vystoupení Bushovy administrativy proti organizaci napojené na předsedu Arafata. Od této doby se tedy datuje soustavná snaha USA o odstavení Arafata od moci, až do současnosti pouze částečně úspěšná. Samotný Bush tento cíl otevřeně deklaroval v červnu 2002.¹⁹

Počínaje obratem k teroristickým útokům proti izraelským civilním cílům lze v aktivitě Brigád, až dosud chápaných a i vlastními veliteli označovaných jako sekulární nacionalistická organizace, vysledovat nový trend, který je možné nazvat islamizujícím.

Zejména v Pásmu Gazy se množí spolupráce Brigád s Hamásem a palestinským Islámským džihádem při útocích na osadnické out-posty a izraelský vojenský personál. Velitelé některých buněk zejména v severních oblastech Západního břehu pak otevřeně přiznávají inspiraci šiitským hnutím Hizballáh, působícím proti Izraeli z jižního Libanonu.²⁰

Podle mého názoru určitý zlom v jednotě velitelské struktury Brigád i v soudržnosti Brigád a Fatáhu znamená rok 2003, kdy se zejména Američané snaží o implementaci mírového plánu Road Map a tlačí na palestinské vedení, aby uzavřelo příměří s Izraelem,

---

¹⁸ Lewitt, Matthew. *Designating the al-Aqsa Martyrs Brigades*. In: Peacewatch, Vol. 371. 25. dubna 2002. Na: <http://www.washingtoninstitute.org/watch/Peacewatch/peacewatch2002/371.htm>.

¹⁹ V rámci tzv. Road Map, mírového plánu pro izraelsko-palestinský konflikt, zaštiťovaného tzv. kvartetem sponzorů – USA, Rusko, OSN a EU – došlo sice ke zřízení úřadu palestinského premiéra, první držitel této funkce, Mahmúd Abbás (Abú Mazen) však záhy odtoupil právě kvůli Arafatovi a i současný premiér Ahmad Kurája (Abú Aláa) má s předsedou Palestinské samosprávy problémy. (Arafat se zejména nechce vzdát kontroly nad palestinskými bezpečnostními složkami.)

²⁰ McAllester, Matthew. *A Potent, Deadly Militia*. Newsday, 10. března 2002.

zastavilo útoky a dalo tak možnost znovu se pokusit o diplomatické řešení problému. Mezi jednotlivými místními veliteli Brigád však ve věci příměří nepanuje ani zdaleka shoda. 22. ledna 2003 odmítli velitelé Brigád o uzavření příměří vůbec jednat. Stalo se tak na konferenci v Káhiře, kde Egypťané předložili návrh dohody o uzavření příměří s Izraelem. Brigády na těchto jednáních zastupoval Fatah. Podle některých komentátorů se jednalo vlastně o první „políček do tváře Jásira Arafata ze strany Brigád.“²¹ první káhirská konference o příměří zkrachovala, zastavení palby odmítly i islamistické frakce.

Některé jednotky, zejména z Pásma Gazy, však svůj postoj změnilo, takže Brigády 30. června 2003 po složitém vyjednávání vedeném premiérem Mahmúdem Abbásem vydaly prohlášení, že podmíněčně přistupují na zastavení palby. Západní břeh se naopak postavil proti, vrchní velitel Brigád pro města Džanín, Nablus, Tulkarm a Kalkílija a vůdce odštěpené frakce, Zakaria Zubajdí, v rozhovoru pro International Middle East Media Center dne 18. července 2003 tvrdí, že rozhodnutí Brigád ze Západního břehu však nepředstavuje žádnou výzvu Arafatovi, natož odepření poslušnosti.

Dne 4. prosince 2003 na další konferenci palestinských frakcí v Káhiře vyslovili s dočasným zastavením útoků proti Izraelcům souhlas jak představitelé Fatahu, tak i palestinského Islámského džihádu a Hamásu! (Ti ovšem s rezervací, že se příměří týká pouze útoků proti cílům v samotném Izraeli a nikoli též na okupovaných územích. Islamisté rovněž nesouhlasili s tím, aby byl vyjednáním konečné dohody o neútočení s Izraelem pověřen Jásir Arafat.)

Snahy Palestinské samosprávy znovu nad Brigádami získat plnou kontrolu vyvrcholily, když tehdejší palestinský ministerský předseda Abú Mazen začal příslušníkům Brigád vyplácet z rozpočtu Palestinské samosprávy až několik set šekelů měsíčně za to, že nebudou útočit proti izraelským civilistům. Abbás dokonce pověřil poslance Palestinské legislativní rady za stranu Fatah, Abdela Fataha Hamajíla, pravidelným stykem s Brigádami a výplatou tohoto „odškodného.“ Některé buňky Brigád na tuto kompenzaci přistoupily, většina však odmítla a zesílil příklon Brigád ze severu Západního břehu k Hizballáhu.

Přelom roku 2003 a 2004 je tak možné považovat za konec absolutní kontroly Fatahu nad Brigádami, stejně jako za konec jednotné strategie celé skupiny. Paradoxní je, že v této době přichází i první oficiální potvrzení vazeb mezi Brigádami a Fatahem ze strany

---

²¹ Regular, Arnon. *Cairo talks open on bid to halt terror attacks inside Greenline*. In: Haaretz, 24. ledna 2003. Na <http://www.haaretzdaily.com>.

palestinského vedení, a to ve formě nabídky učiněné Fatáhem Brigádám dne 18. prosince 2003, aby vstoupily do Rady Fatáhu.

Změny, které se v současnosti odehrávají v Brigádách mučedníků al-Aksá, se promítly i do ideologické orientace organizace. Zejména finanční a jiná podpora ze strany Hizballáhu, hnutí, působícího z jižního Libanonu a placeného šíitským Íránem, stejně jako dohoda o finanční pomoci s představiteli íránské vlády, kterou již v květnu uzavřel Fuad Šubaki a analogická smlouva se sunitským režimem Saddáma Husajna ze srpna 2001, mají za následek to, že v Brigádách, původně zrozených jako sekulární organizace, nabývá na síle akcentování islámského tématu. Je to možné vysledovat např. z propagačních letáků Brigád, vylepovaných ve městech na Západním břehu a v Gaze a oslavujících sebevražedné atentátníky, jimž dominují islámská hesla a které se tak velice blíží propagačním materiálům islamistických organizací, jako je Hamás.²²

Hizballáh, který po jednostranném stažení Izraele z jižního Libanonu hledá nový *raison d'être*, přispívá ke sblížení Brigád s palestinskými islamisty i tím, že koordinuje společné útoky Hamásu, Islámského džihádu a dalších palestinských skupin proti Izraeli. Aktivity Hizballáhu na Západním břehu jsou navíc, jak přesvědčivě dokazuje Matthew A. Levitt, zaměřeny i na infiltraci palestinských oficiálních institucí a Fatáhu, aby v případě jejich zakolísání mohl dále posílit svou pozici v izraelsko-palestinském konfliktu. Hizballáh na okupovaných územích kromě jiných aktivit rekrutuje příslušníky Tanzim, Force 17 a jiných bezpečnostních služeb (jejich přehled podávám pro snazší orientaci dále v textu), Brigád al-Aksá, cvičí je v táborech v Libanonu v používání techniky, zbraní a exploziv a následně je vysílá plnit operativní úkoly zpět na palestinská území do jejich mateřských organizací, přičemž o své činnosti reportují svým řídicím kontaktům z Hizballáhu. Pro takto šíitským Hizballáhem (za vědomí a finanční asistence íránské a syrské vlády) naverbované teroristy se vžilo označení „Brigády návratu“ (Batallions of Return, resp. Return Brigades, v arabštině pak Kataíb al-Avda).²³

---

²² Stern, Jessica. *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill*. Harper Collins, 2003.

²³ Levitt, Matthew A. *Hezbollah's West Bank Terror Network*. In: Middle East Intelligence Bulletin, Vol. 5, No. 8-9, 2003. Na: http://www.meib.org/articles/0308_13.htm.

Cíle a ideologie Brigád al-Aksá

Politické cíle Brigád se shodují s cíli Fatáhu. Brigády uznávají mírový proces, stejně jako Palestinská samospráva vznášejí požadavek na právo na návrat palestinských uprchlíků a stažení Izraele do hranic z roku 1967, a to bezvýhradně. Mezi Brigádami a dalšími organizacemi spojenými s Fatáhem na jedné straně a jejich islamistickou opozicí ztělesněnou Hamásem a Islámským džihádem je podstatný rozdíl, který spočívá zejména v uznání Státu Izrael. (Hamás a Islámský džihád bojují za jeho zničení.) Navzdory této programové „umírněnosti“ jsou však prostředky, které Brigády mučedníků al-Aksá používají, velmi tvrdé.

Důležitým programovým bodem Brigád je kritika izraelského „cíleného zabíjení“ (targetted killing, targetted assassination). Většina vůdců Brigád je na tajných izraelských seznamech a řada jich byla tímto způsobem během posledních čtyř let již odstraněna. Zabití velitele Brigád pro město Tulkarm na Západním břehu Raída Karmího v lednu 2002 izraelskou raketou mělo za následek přijetí rozhodnutí o zahájení útoků i na civilisty uvnitř Izraele, které byly až do této doby doménou islamistů.

Pokud jde o cíle a doktrínu, kterou se Brigády řídí, její hlavní body již byly zevrubně popsány výše. Výstižně je shrnuje ve svém článku z 10. června 2002 analytik mezinárodního Center for Defense Information, Dan Rothem: *„Brigády mučedníků al-Aksá usilují o vyhnání izraelských sil z palestinských území, tj. Západního břehu a Pásmo Gazy, a založení palestinského státu s Jeruzalémem jako jeho hlavním městem. Jejich spojení s Arafatovým hnutím Fatáh se zdá být příčinou nenáboženské povahy Brigád. Nicméně od vypuknutí současného násilí se palestinská ulice, následovaná palestinským vedením, uchyluje k islamistické fundamentalistické rétorice. Jako odpověď na Arafatovo volání (v arabštině) po mučednictví a jako součást masivní radikalizace na palestinské straně od poslední eskalace, objevily se Brigády jako světská protiváha fundamentalistickým skupinám Hamás a Islámský džihád při provádění teroristických útoků proti Izraeli.“*²⁴ (Dlužno dodat, že názor na sekulárnost organizace je poplatný době vzniku článku, jak bylo ukázáno výše, trend v Brigádách směřuje k islamismu.)

---

²⁴ Rothem, Dan. *In the Spotlight: al-Aqsa Martyrs Brigades*. Center of Defense Information, 10. června 2002, Na: <http://www.cdi.org/terrorism/aqsa.cfm>.

Struktura a vazby Brigád al-Aksá k oficiálním strukturám Palestinské samosprávy

Organizační struktura Brigád funguje jako volná síť izolovaných buněk, která má pyramidovou hierarchii a prostřednictvím jednotlivých velitelů komunikuje mezi sebou navzájem a rovněž s politickými představiteli. O počtu Palestinců, kteří se hlásí k Brigádám, neexistují žádné přesné údaje. Odhaduje se, že celé Brigády mučedníků al-Aksá mají pouhých několik set členů, koncentrovaných v milicích zejména v městech na Západním břehu Jordánu. (V Pásmu Gazy nejsou Brigády zdaleka tak aktivní jako na Západním břehu, obyvatelstvo Gazy je díky horším životním podmínkám mnohem radikálnější a islamistické organizace zde tak mají vyšší podporu. Brigády proto samy o sobě útočí na Izraelce v Pásmu Gazy jen ojediněle, častým jevem je společná příprava a provedení útoků s Hamásem nebo palestinským Islámským džihádem.) Za jakési mozkové centrum Brigád je možné označit města Ramalláh a Náblus. Jedná se zároveň i o místa, kde je soustředěno nejvíce centrálních palestinských úřadů. V Ramalláhu se nacházejí sídla většiny palestinských ministerstev, je zde i tzv. Mukáta, sídlo předsedy Palestinské samosprávy a Fatahu, Jásira Arafata.

Podle zjištění izraelské vojenské zpravodajské služby Aman sestává každá jednotlivá teroristická buňka Brigád (které samy o sobě jsou spolu s Tanzim jakýmsi ozbrojeným nástrojem Fatahu) jednak z „vojenské jednotky“ (military unit) a jednak z „bezpečnostní jednotky“ (security unit). Zatímco vojenská část má na starosti provádění protiizraelských útoků, v rámci bezpečnostní jednotky se tyto útoky plánují a kromě toho se tato podstruktura stará o zajištění vlastní vnitřní bezpečnosti. Ta v pojetí Brigád přitom zahrnuje i únosy a vraždy kolaborantů a zrádců, které tedy paradoxně nemá v gesci „operativní“ jádro milice.²⁵

Řadoví členové Brigád mučedníků al-Aksá jsou ve velké většině zároveň příslušníky Tanzim a samozřejmě Fatahu. Personální propojení jde tak daleko, že např. Izraelci vůbec odmítají o Brigádách hovořit jako o samostatném subjektu. Ministerstvo zahraničí na své webové stránce a v oficiálních dokumentech používá pro tuto propojenou strukturu termín „Fatah – Tanzim – al-Aqsa Martyrs Brigades.“²⁶ Členové Brigád jsou zpravidla mladí radikálové, kteří za sebou mají zkušenost z první palestinské intifády a z četných potyček s izraelskými osadníky a armádou i za intifády druhé. Během druhé intifády si hnutí Tanzim vydobylo značnou podporu mezi palestinskou populací, která jej, na rozdíl od uměle

²⁵ Analýza Amanu ze stránky IDF na <http://www1.idf.il/dover/site/mainpage.asp?sl=EN&id=22&docid=16703>.

²⁶ Viz webová stránka Ministerstva zahraničí Státu Izrael na <http://www.mfa.gov.il>.

vytvořené (navíc Izraelem) a ne příliš efektivní Palestinské samosprávy, vnímá jako skutečně lidovou organizaci tvořenou Palestinci ze Západního břehu a z Gazy. Dalším důvodem pro sympatie palestinské ulice k Tanzim ve srovnání s podporou Palestinské samosprávy (ačkoli oběma organizacím konec konců vládne Arafat) je, jak si správně povšiml Dan Rothem, fakt, že vedení Palestinské samosprávy je ve velké míře tvořeno tzv. starými členy OOP, kteří s palestinským lidem na okupovaných územích nesdíleli jeho osud a z tuniského exilu se do Palestiny vrátili až v roce 1993, aby se ujali moci a účastnili se mírových rozhovorů.²⁷

Nežřídká se rovněž jedná o příslušníky rozličných palestinských bezpečnostních služeb. Na tomto místě je vhodné přiblížit komplikovanou strukturu palestinského bezpečnostního aparátu, o němž již byla ve spojitosti s Brigádami několikrát zmínka a který zřejmě (podle důkazů o těchto propojeních, které uvádím dále) byl do značné míry do teroristické činnosti Brigád zapojen.

Výborný obrázek o složitosti organizace palestinských bezpečnostních sil podává Anthony H. Cordesman ve své práci *Israel versus the Palestinians: The „Second Intifada“ and Asymmetric Warfare*, vypracované pro Center for Strategic and International Studies.

Na palestinských územích funguje během intifády celkem třináct různých bezpečnostních sil podléhajících Palestinské samosprávě, z nichž dvanáct je oficiálních. Z těchto služeb jich deset spadá pod velení Palestinského policejního ředitelství (Palestinian Police Force Directorate) nebo Všeobecné bezpečnostní služby (General Security Service) pod vedením Nasra Jusufa. Těchto deset složek tvoří:

- Civilní policie (Civil Police – Shurta)
- Národní bezpečnostní síly (National Security Forces)
- Preventivní bezpečnost (Preventive Security)
- Všeobecná zpravodajská služba (General Intelligence)
- Vojenská zpravodajská služba (Military Intelligence)
- Vojenská policie (Military Police)
- Místní bezpečnost (Local Governorate Security)
- Pohotovostní služby (Emergency Services)

---

²⁷ Rothem, Dan. *In the Spotlight: al-Aqsa Martyrs Brigades*. Center of Defense Information, 10. června 2002, Na: <http://www.cdi.org/terrorism/aqsa.cfm>.

- Vzdušná stráž (Air Guard – jedná se o marginální složku)
- Námořní policie (Maritime Police – jedná se o marginální složku působící pouze v Gaze)

Další dvě bezpečnostní složky jsou pak na ostatních zcela nezávislé a zodpovědné a podřízené přímo a výhradně předsedovi Arafatovi. Jsou jimi:

- Prezidentská bezpečnost (Presidential Security Force – Amn al-Ri-asa – Force 17)
- Zvláštní bezpečnost (Special Security Force – Al-Amn al-Chas)

Podle Cordesmana však ve vztahu k terorismu vyžadují hlavní pozornost zejména jednotky Tanzim (v arabštině „organizace“), které jsou onou třináctou, oficiálně neuznanou bezpečnostní organizací, která se zformovala pod vedením Marvana Barghútiho (za protizraelskou činnost v čele Tanzim a Brigád byl v dubnu 2002 během operace Defensive Shield zadržen izraelskou armádou, v srpnu téhož roku obžalován a dne 20.5.2004 izraelským soudem shledán vinným za zavinění smrti nejméně 5-ti Izraelců – původně byl obžalován za vraždu 26-ti izraelských občanů, nepodařilo se to však prokázat – a příslušnost k teroristické organizaci; izraelský soud o trestu rozhodl 6.6.2004 a odsoudil Barghútiho k pěti doživotním trestům). Tanzim jsou vlastně spíše jakousi milicí Fatahu, jak na to bylo upozorněno již výše v textu, zároveň však prvořadým zdrojem podpory pro Palestinskou samosprávu a Jásira Arafata.²⁸

Institut pro boj s terorismem na svých webových stránkách cituje Násira Abú Hamída, jednoho ze zakladatelů Brigád, zadrženého Izraelem během operace Defensive Shield, který uvádí podrobnosti týkající se vzniku Brigád a jejich velitele Marvana Barghútiho. Podle Hamída vysocí představitelé různých bezpečnostních služeb nejprve vyzývali členy vznikajících Brigád ke vstupu do svých bezpečnostních složek. Na Hamída se takto obrátil Taufik Tirávi, šéf Všeobecné zpravodajské služby (General Intelligence) na Západním břehu, s nabídkou, že bude sám příslušníkům Brigád vyplácet mzdu jako ostatním zaměstnancům Všeobecné zpravodajské služby. Hamíd se nakonec rozhodl pro Preventivní bezpečnost (Preventive Security Service) Marvana Barghútiho, od které on a jeho lidé dostávali podstatnou materiální podporu prostřednictvím Barghútiho synovce Ahmada. Hamíd dále poskytl Izraelcům řadu informací o účasti příslušníků bezpečnostních složek Palestinské samosprávy na útocích proti Izraeli. (Např. na stanovišti Force 17 v Ramalláhu, střežícím před

---

²⁸ Cordesman, Anthony H. *Israel versus the Palestinians: The „Second Intifada“ and Asymmetric Warfare*. Center for Strategic and International Studies, In: *Peace and War: The Israeli-Palestinian Balance*, Praeger 2001.

akcí Defensive Shield přístup k Mukátě, byl podle Abú Hamída permanentně zaparkován džíp s několika bombami připravenými pro případ útoku IDF na Jásira Arafata. Hamíd rovněž udává, že jako Barghútiho blízký přítel věděl i o peněžních transferech z účtů Palestinské samosprávy sebevražedným atentátníkům a jeho pomoci při přepravě atentátníků.)²⁹

Pro západní svět v čele s USA jako dlouhodobě hlavním garantem mírového procesu, v jehož průběhu v čele palestinské strany figuroval Jásir Arafat a Palestinská samospráva, je i v případě teroru proti Izraeli klíčové stanovit míru Arafatova osobního zapojení do těchto akcí. Míra podílu palestinského vedení na rozpoutání násilností v září 2000 není předmětem této práce a ostatně ani o ní neexistuje mezi experty shoda. Nicméně pokud by se ukázalo, že Arafat o teroru páchaném Brigádami ví, resp. se na něm sám v nějaké míře podílí, vrhlo by to zcela nové světlo na celý mírový proces jako takový a zřejmě by se tak potvrdil názor některých izraelských představitelů, že hlavní příčinou krachu procesu z Oslo je jeho zcela odlišné chápání oběma stranami.

Tuto myšlenku zformuloval dne 13. září 2001 v rozhovoru pro list Haaretz Šlomo Ben Ami, izraelský vyjednaváč s Palestinci, ministr pro vnitřní bezpečnost a později ministr zahraničí (za Barakovy vlády), takto: *„Měli jsme řadu pracovních domněnek, předpokladů, ale myslím, že nejzákladnější z nich, sdílený Američany, Evropany, izraelským středem a levicí po celá léta byl ten, že Oslo vytvořilo na Blízkém východě racionální řád, založený na zásadě „dát a dostat,“ který v budoucnosti povede k přijatelnému kompromisu; že v roce 1993 byl vytvořen palestinský kvazi-stát, fungující v podmínkách normálních mezinárodních vztahů. Retrospektivně se toto zdá být chybné hodnocení, ukázalo se, že pro Arafata to byla jen velká krycí síť, za níž upevňoval a nadále zpevňuje politický tlak a terorismus, čímž podkopává samotnou ideu dvou států pro dva národy.“*³⁰

Otázka zapojení Jásira Arafata jako hlavy většiny všech rozhodujících palestinských politických institucí do terorizmu proti izraelským civilistům, vykonávaného Brigádami mučedníků al-Aksá, je tak klíčová i pro budoucnost, pro určení, do jaké míry je možné s Arafatem (a s dalšími) počítat po obnovení jednání. Názory v této věci se však dlouho diametrálně rozcházejí.

Palestinský postoj byl dlouho nejednoznačný. V zásadě je možné ho shrnout tak, že zatímco Arafat a jeho lidé až do roku 2003 propojení Brigád s Fatáhem a zapojení Palestinské

---

²⁹ Viz webová stránka organizace International Policy Institute for Counter Terrorism na: http://www.ict.org.il/inter_ter/orgdet.cfm?orgid=83

³⁰ Rozhovor Šlomo Ben Amiho s politickým analytikem listu Haaretz, 13. září 2001, na: <http://www.us-israel.org/jsource/Peace/benami2.html>.

samosprávy víceméně popírají, jednotliví velitelé Brigád se spíše sami chápou jako integrální součást Fatáhu a palestinské oficiální struktury jako celku. Z vysokých představitelů Fatáhu přiznal to, že Fatáh fakticky Brigády kontroluje, např. Husajn al-Šajch. Maslama Thabet, jeden z teroristických polních velitelů, popsal 14. dubna 2002 v rozhovoru pro USA Today svou mateřskou organizaci jako integrální součást Fatáhu, když doslova řekl: „*My jsme Fatáh, pouze neoperujeme pod jménem Fatáhu. Jsme ozbrojené křídlo organizace. Dostáváme instrukce od Fatáhu.*“ Thabet dále připustil, že „*sám Jásir Arafat je naším velitelem.*“³¹ (Dlužno dodat, že v tomtéž vydání USA Today Arafatův hlavní mluvčí, Nabíl Abú Rudaineh, jakékoli kontakty svého šéfa s Brigádami popřel. Naproti tomu jiný z Arafatova týmu mluvčích, Muhamad Ovdan, v rozhovoru pro USA Today potvrzuje „*loajalitu Brigád prezidentu Arafatovi.*“)³²

Izraelská strana má ve věci jasno. Ve svém dokumentu nazvaném „*Podíl Arafata, vrchních představitelů a aparátu Palestinské samosprávy na terorizmu proti Izraeli, korupci a zločini*“ (The involvement of Arafat, PA senior Officials and Apparatus in Terrorism against Israel, Corruption and Crime), zveřejněném na webových stránkách Ministerstva zahraničí, izraelská vláda dokazuje, že „*Arafat byl osobně zapojen v plánování a provádění teroristických útoků. Podporoval je ideologicky, finančně a osobně veleb organizaci Fatáhu Brigády al-Aksá.*“³³ Tento názor se opírá o dokumenty, které Izraelské obranné síly zabavily během operace Defensive Shield v dubnu 2002 jednak v ústředí Palestinské samosprávy ve východním Jeruzalémě, v tzv. Orient House, a jednak v Mukátě, tj. sídle Jásira Arafata v Ramalláhu na Západním břehu. Mezi těmito dokumenty jsou i faktury za nákup zbraní, žádosti o financování operací, propagandy aj. a vesměs jsou adresovány Arafatovi a dalším činitelům Palestinské samosprávy a podepsány Brigádami a jejich veliteli. Palestinci oficiálně pravost těchto dokladů odmítli, pro jejich význam se u nich však zastavím podrobněji. Pro jejich celkový značný objem není možné je rozebírat jednotlivě, lze však z nich vyvodit některé obecně platné závěry týkající se fungování Brigád zejména po finanční a organizační stránce tak, jak se o to pokusili např. experti z Intelligence and Terrorism Center and the Center for Special Studies.³⁴

---

³¹ Rothem, Dan. *In the Spotlight: al-Aqsa Martyrs Brigades*. Center of Defense Information, 10. června 2002, Na: <http://www.cdi.org/terrorism/aqsa.cfm>.

³² Analýza expertů z mezinárodního ústavu pro sledování problematiky mezinárodních vztahů The Washington Institute na: <http://www.washingtoninstitute.org/watch/Peacewatch/peacewatch2002/371.htm>.

³³ Text dokumentu *The involvement of Arafat, PA senior Officials and Apparatus in Terrorism against Israel, Corruption and Crime* na <http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0hls0>.

³⁴ Pro jejich závěry viz analýzu nazvanou *Palestinian Authority Captured Documents: Main Implications* na webové stránce Centra na: http://www.intelligence.org.il/eng/bu/pa_cd/cd.htm.

Dokumenty demonstrují metodu alokace fondů teroristickým infrastrukturám a aktivistům; s Arafatovým osobním vědomím a souhlasem a implementací prostřednictvím aparátu Palestinské samosprávy. Arafat osobně svým podpisem potvrzuje a garantuje finanční dotace i velmi malých částek.

Při převodech peněz Brigád Arafatovi asistují civilní úředníci Palestinské samosprávy, a to na všech úrovních (a zejména pak z Ministerstva financí), a jeho poradci (např. Fuad Šubaki, Arafatův finanční poradce, v minulosti zapojený mj. do nákupu iránských zbraní – kauza lodi Karine A).

Mladí členové Brigád dostávají kromě pravidelného platu za jednotlivé akce částky 300-500 USD, vyšší velitelé pak 600 USD; rodiny zabitých příslušníků Brigád pak vedle pravidelné měsíční výplaty jednorázově 800 USD; větší částky (80 000 USD) pak jdou na „větší projekty“ (např. vybudování dílny na bomby a jiné těžší zbraně)

Zapojení příslušníků bezpečnostního aparátu Palestinské samosprávy má i svou praktickou dimenzi. Podílejí se zejména na pašování zakázaných zbraní na palestinská území (Fuad Šubaki byl hlavním garantem nákupu těžkých zbraní z Íránu – protitankové střely, protiletadlové rakety a lehké dělostřelectvo – zadrženy na lodi Karine A izraelským námořnictvem) a jejich distribuci teroristům (z dokumentů vyplývá, že s vědomím Arafata jsou k rozvozu zbraní používány sanitky).

Jako prostředníci mezi Arafatem a polními veliteli Brigád slouží příslušníci Fatáhu a Tanzim; zadržené dokumenty zmiňují výslovně Marvána Barghútiho (do svého zatčení hlava Fatáhu a Tanzim na Západním břehu), Husajna al-Šajcha (čelný představitel Fatáhu na Západním břehu), Kamala Hamída (tajemník Fatáhu v oblasti Betléma) a Fuada Šubakiho (šéf finančního ředitelství Všeobecného bezpečnostního aparátu a Arafatův důvěrník).

Arafat nezasahuje do rozhodnutí těchto prostředníků, pokud jde o účel plateb (projekty, jména atd.); je však pravidlem, že dramaticky snižuje sumy peněz navrhované k výplatě.

Zadržené dokumenty obsahují důkazy o bezprostředním kontaktu Arafata s nejméně dvěma regionálními veliteli Brigád. Arafat takto posílá peníze (až do jejich eliminace izraelskou armádou) Atefu Abajátovi, vrchnímu veliteli Brigád v oblasti Betléma (zabit 24.10.2001), a Raídu Karmímu, vrchnímu veliteli pro oblast Tulkarmu a posléze dokonce vrchnímu veliteli Brigád na celém Západním břehu (zabit v lednu 2002).

Jak již bylo zmíněno výše, lokální velitelé a příslušníci Brigád dostávají pravidelné platby prostřednictvím struktury Fatáhu a Tanzim.

Analýza dále zdůrazňuje, že všechny tyto prostředky jsou vypláceny z rozpočtu Palestinské samosprávy, který je přitom v převažující míře závislý na finanční podpoře ze strany arabských států a Evropské Unie.³⁵

Vedení Brigád al-Aksá

Pokud jde o hlavní velitele Brigád mučedníků al-Aksá, o řadě z nich již v textu byla zmínka. Je třeba říci, že díky poměrně přesným zpravodajským informacím, které o činnosti Brigád má izraelská armáda, jsou tito vedoucí teroristé systematicky decimováni izraelskou politikou „targetted killing.“ (Např. u Hamásu vede obava z likvidace vůdců až tak daleko, že po zabití šajcha Jasína a jeho nástupce Rantísiho se toto teroristické hnutí rozhodlo nezveřejnit jméno nové hlavy Hamásu.)

Mezi jmény tzv. „polních velitelů,“ o nichž již bylo podrobněji pojednáno, je třeba podtrhnout jména Marván Barghútí, Taufík Tiráví, Raíd Karmí, Násir a Jásir Badávíové, Maslama Thabet, Fuad Šubaki, Zakaria Zubajdí, Násir Avaís, Atef Abaját, Husajn al-Šajch, Abú Mudžáhid, Mahmúd Titi, Mahmúd Damráh.

Každý z těchto bývalých či současných velitelů Brigád je zároveň na výplatní pásce té či oné struktury Palestinské samosprávy nebo Fatáhu a má na starosti některou širší operační oblast, z níž pak Brigády operují.

Vzhledem k roztržité struktuře Brigád, jak byla popsána výše, není možné identifikovat jednoho jasného vůdce celé organizace. (Jako osobu nacházející se na vrcholu pyramidy všech teroristických buněk Brigád by snad bylo možné označit Jásira Arafata, nicméně ten se nepodílí na operativním řízení jednotlivých akcí.) V dalším výkladu se zastavím u klíčové osobnosti z vrchního velení Brigád, která Brigádám vtiskla jejich současnou podobu a kterou je Marvan Barghútí. Bylo by možné namítat, že i další palestínští činitelé (zejména Taufík Tiráví a Raíd Karmí) se na vedení Brigád, jejich operativní činnosti a určování jejich strategie podíleli a zasloužili by si tudíž více prostoru, nicméně jsem toho názoru, že příběh Marvana Barghútího je dostatečně reprezentativní v tom smyslu, že by se v hrubých rysech u dalších aktivistů opakoval. Barghútí je navíc výjimečný tím, že jej jako

---

³⁵ Tamtéž.

svého vrchního velitele označily samy Brigády, což je v celé jejich čtyřleté historii bezprecedentní krok (na rozdíl od Hamásu, jehož velitelé jsou známi).

Marvan Barghúti

Barghúti byl jedním z organizátorů první palestinské intifády v letech 1987 – 1992. Jako takový byl Izraelci zadržen a vyhoštěn do Jordánska. Do Palestiny se vrátil až během mírového procesu z Oslo a vydobyl si mezi svými soukmenovci respekt svými pochybnostmi o ochotě Izraele postupně Palestincům předat území výměnou za mír (což byla základní floskule, na níž byl celý mírový proces vybudován). Politické zázemí si vybudoval na univerzitě v Bir Zajt a v roce 1996 byl suverénně zvolen do Palestinské legislativní rady.

Marvan Barghúti mezi palestinskými politiky vynikal tím, že byl schopen postavit se dokonce i proti vlastnímu „šéfovi,“ Jásiru Arafatovi. Jednak již zmíněnou kritikou Osla, jednak i přímým napadáním Arafata za porušování lidských práv jeho bezpečnostními složkami, ale také za jeho nečinnost vůči palestinským islamistickým elementům komplikujícím jednání s Izraelem sebevražednými útoky proti izraelským civilistům.

Podle jednoho arabského komentátora se vždy identifikoval spíše s hnutím jako takovým než s jeho vedením. Jeho obrázek jako mírotvůrce by však byl velmi zavádějící.

Po vypuknutí druhé intifády se Barghúti jako hlava Fatáhu na Západním břehu a šéf Preventivní bezpečnosti Palestinské samosprávy stal jedním z tahounů násilí proti Izraeli. Jak vyplývá z důkazů, zadržených v Mukátě, byl pravou rukou Arafata zodpovědnou za Brigády mučedníků al-Aksá, které, jak jsem se již zmínil, jej dokonce ve svém oficiálním prohlášení z roku 2002 označily za svého vrchního velitele. Ačkoli o této jeho pozici lze mít pochybnosti, toto prohlášení mu na popularitě u Izraelců nepřidalo a Marvan Barghúti byl v dubnu 2002 zadržen izraelskou armádou a v srpnu téhož roku obžalován ze zabití nejméně 26-ti Izraelců a z účasti na teroristické organizaci.

I z izraelského vězení nadále ovlivňoval palestinskou politiku. (Jeho advokát ostatně po celou dobu procesu odmítal legitimitu izraelské jurisdikce nad Barghútím jakožto zvoleným reprezentantem palestinského lidu.) Podílel se i na vyjednání příměří v červnu 2003, které však paradoxně část Brigád odmítla.

Marvan Barghúti byl dne 20. května 2004 izraelským soudem shledán vinným za podíl na zabití pěti Izraelců při teroristických útocích. Důkazy předložené obžalobou nepostačovaly

na jeho usvědčení ze zodpovědnosti za smrt zbývajících 21 lidí. O trestu dosud bylo rozhodnuto dne 6. června 2004, kdy byl Barghútí odsouzen k celkem pěti doživotním trestům. Na toto rozhodnutí izraelského soudu reagovaly Brigády prohlášením, že začnou unášet izraelský vojenský personál, který použijí k výměně za svého vůdce.

Strategie a prostředky, teroristické útoky Brigád al-Aksá

Brigády al-Aksá deklarují svou oddanost ideologii Fatáhu a uznávají konfrontaci s Izraelem jako prostředek k vytvoření palestinského státu. Členové Brigád považují ozbrojený boj za jediný možný způsob osvobození Palestiny od okupace a nahlízejí na terorismus jako na legitimní prostředek sloužící naplnění jejich národních aspirací.

Brigády operují zejména na a z území Západního břehu, přičemž v Gaze se často jejich útoky na Izraelce uskutečňují ve spolupráci s Hamásem a Palestinským islámským džihádem, které v této oblasti mají mnohem silnější podporu. Tato spolupráce zahrnuje jednak výměnu informací a technického „know-how,“ dále pak i společné útoky realizované tzv. smíšenými buňkami (cocktail cells).³⁶

Od začátku intifády al-Aksá se podle izraelských statistik hnutí spojená s Fatáhem podílela celkem na více než dvou tisících ozbrojených útoků proti izraelským cílům, přičemž Brigády figurovaly v převážné většině z nich.

Samotné Brigády, které se od začátku roku 2002 uchýlily k taktice sebevražedných útoků proti izraelským civilistům na území Státu Izrael, touto formou teroristických útoků podle údajů izraelského Ministerstva zahraničí a Institutu pro boj s terorizmem až do dnešního dne zabily celkem 70 Izraelců a zranili jich 673.³⁷ Tato čísla přitom zahrnují pouze atentáty, k nimž se Brigády buď samy přihlásily (činí tak nejčastěji faxem, e-mailem nebo telefonem na adresu některého izraelského sdělovacího prostředku) nebo byl jejich původce spolehlivě vystopován. Není třeba obzvlášť zdůrazňovat, že řadě dalších sebevražedných útoků se izraelským bezpečnostním složkám podařilo zabránit ještě než došlo k jejich realizaci.

Dosud nejkrvavějším útokem Brigád je sebevražedný atentát z 5. ledna 2003, kdy se v prostorách tržiště na starém Hlavním autobusovém nádraží v tel Avivu simultánně odpálili

---

³⁶ Rothem, Dan. *In the Spotlight: al-Aqsa Martyrs Brigades*. Center of Defense Information, 10. června 2002, Na: <http://www.cdi.org/terrorism/aqsa.cfm>.

³⁷ Statistika jednotlivých útoků i s detaily na http://www.ict.org.il/ARAB_ISR/Frame.htm. Nebo na stránce izraelského Ministerstva zahraničí v sekci Victims of Terror na <http://www.mfa.gov.il>.

dva sebevražední útočníci hlásící se k Brigádám. Při tomto útoku zahynulo vedle dvou teroristů 23 lidí a 100 jich bylo zraněno. Podle zprávy telavivské policie však udávaný počet zraněných zřejmě není definitivní, protože k útoku došlo ve čtvrti, hustě obývané zahraničními pracovníky, z nichž řada v Izraeli pracuje ilegálně a nemá proto zájem o ošetření.³⁸

Sebevražednými atentáty však nejsou napadány pouze civilní cíle. Brigády je používají i proti židovským osadám na Západním břehu a v Gaze, proti konvojům osadníků a Izraelských obranných sil, a samozřejmě i proti veškerým armádním instalacím na okupovaných územích.³⁹

Stejně jako pokud jde o finanční zdroje, i ve vztahu ke zbraním a jiným praktickým záležitostem potřebným k naplňování cílů Brigád, je tato skupina plně závislá na strukturách Palestinské samosprávy. (Ta se tím, že Brigádám zbraně opatřuje, přitom dopouští závažného prohřešku proti rozličným ustanovením smluv, které její předseda za palestinskou stranu podepsal během mírového procesu z Oslo.)

Otázce zbraní se ve své práci obsáhle věnuje Anthony H. Cordesman. Všechny palestinské skupiny jsou, pokud jde o pěchotní zbraně, vyzbrojeny jednak automatickými puškami M-16 americké provenience, které dostala Palestinská samospráva od Izraele na základě dohod o ustavení svého bezpečnostního aparátu, a jednak samopaly Kalašnikov (AK-47). Tyto zbraně byly v minulosti ve značném rozsahu propašovány na palestinská území z Iráku přes Jordánsko. (V dubnu 2001 byl na hraničním přechodu na řece Jordán izraelskou armádou zabaven nákladní automobil se 130 těmito samopaly a 27 zásobníky, přičemž jeho řidič u výslechu připustil, že se mu v minulosti podařilo úspěšně převézt zbraně Palestincům již čtyřikrát.) Velké množství těchto zbraních nakonec, díky korupci v Palestinské samosprávě, skončilo i v rukách hnutí jako je Hamás, která nejsou oficiálně s Palestinskou samosprávou propojena.

Podle Cordesmana se v rukou Palestinské samosprávy a jí podřízených organizací v září 2000 nacházelo určité množství nepovolených dělostřeleckých zbraní, minomety, protitankové střely, explozivního materiálu a snad se podařilo získat i několik naváděných protitankových přenosných protiletadlových raket SA-7, nicméně palestinská palebná síla na začátku intifády nebyla nijak značná. To palestinské vedení přimělo obrátit svou pozornost

---

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Moghadam, Assaf. *Palestinian Suicide Terrorism in the Second Intifada: Motivations and Organizational Aspects*. In: *Studies in Conflict and Terrorism*, Vol. 26.2, únor/březen 2003.

k pašování, které do dnešního dne zůstává hlavním zdrojem. Např. 6. května 2001 se izraelské pobřežní stráž podařilo zadržet loď s nákladem 40-ti tun moderních zbraní mířící do přístavu v Gaze. Náklad zahrnoval čínské rakety Kaťuša, ruské minomety, miny, RPG, protitankové granáty, samopaly Kalašnikov se značným množstvím munice, a protiletadlové odpalovače raket SAM.⁴⁰

Hizballáh stojí rovněž za řadou velkých dodávek zbraní, které skončily v rukou Brigád. V lednu 2001 tak např. Izraelci zadrželi náklad zbraní na lodi San Torini, vypravené Hizballáhem z Libanonu. Již několikrát vzpomínaná loď Karine A nesla na své palubě kromě značného množství zbraní posádku sestavenou z teroristů z Hizballáhu. V květnu 2003 zastavila pobřežní stráž egyptskou rybářskou loď Abú Hasan s nákladem výbušnin mířícím do Gazy. Jeden ze členů posádky této lodi, vypravené z Libanonu, byl identifikován jako Hamad Masalem Músá Abú Amra, expert Hizballáhu na výbušniny.⁴¹

Dalším zdrojem pašovaných zbraní je Egypt, z něhož jsou podzemními tunely do Pásmu Gazy přinášeny menší objemy zbraní. Izrael v současné době vyvíjí značné úsilí, aby i v souvislosti s plánem premiéra Šarona na stažení z Gazy tuto cestu uzavřel. V květnu 2004 byl odsouzen rezolucí Rady bezpečnosti OSN za demolice domů v Gaze, motivovaných podle vyjádření izraelských vojenských a politických činitelů právě snahou o zastavení pašování zbraní z egyptského Sinaje.

Palestincům se také podařilo vlastními silami vyvinout podle vzoru raket Kaťuša rakety vlastní provenience. Pod názvem Kásam jsou hlavně Hamásem vypalovány zejména z Pásmu Gazy na přilehlé židovské kibucy a mošavy na území Izraele. Brigády se přihlásily k odpovědnosti za útok jiným typem „podomácku vyrobené“ rakety al-Burak ze dne 23. února 2003 na osadu Guš Katif.

Financování Brigád al-Aksá

Výše již jsem se zevrubně zabýval kanály, jimiž k Brigádám proudí finanční prostředky z rozpočtu Palestinské samosprávy. Tuto práci proto uzavřu poznámkou o penězích proudících do rukou teroristů z Brigád ze zahraničí.

---

⁴⁰ Cordesman, Anthony H. *Israel versus the Palestinians: The „Second Intifada“ and Asymmetric Warfare*. Center for Strategic and International Studies, In: *Peace and War: The Israeli-Palestinian Balance*, Praeger 2001.

⁴¹ Levitt, Matthew A. *Hezbollah's West Bank Terror Network*. In: *Middle East Intelligence Bulletin*, Vol. 5, No. 8-9, 2003. Na: http://www.meib.org/articles/0308_13.htm

Finanční poradce předsedy Arafata a jedna z klíčových postav stojících v čele Brigád, Fuad Šubaki, v srpnu 2001 navštívil Baghdád, aby s iráckou vládou zkoordinoval pozice a dohodl možné podmínky podpory ze strany Iráku rodinám palestinských mučedníků. Již v květnu téhož roku se navíc zúčastnil jednání v Moskvě, na nichž byla uzavřena dohoda mezi Palestinskou samosprávou a Íránem.⁴²

Obě země, jak Irák, tak i Írán, se začaly na palestinském terorizmu intenzivně podílet finančními dotacemi a dodávkami zbraní okamžitě po vypuknutí intifády al-Aksá, kdy Arafat vyhlásil, že mírový proces je ve slepé uličce a začal na palestinských a arabských fórech kázat džihád proti Izraeli. Podle vyjádření Saddáma Husajna Irák v březnu 2002 zvýšil částku vyplácenou pozůstalým po sebevražděných atentátnících z 10 000 USD na 25 000 USD, aby tak, podle svých slov, povzbudil více mladých mužů, aby se vydali na „cestu mučednictví.“⁴³

Lze předpokládat, že ačkoli o tom neexistují důkazy, i tento způsob financování terorizmu Brigád a ostatních radikálních palestinských skupin trvá až do současnosti.

Jak jsem se zmínil v jednom z předešlých oddílů této práce, finanční prostředky (iránského a syrského původu) na financování aktivit Brigád mučedníků al-Aksá na palestinská území a zejména do severních oblastí Západního břehu (okolí Džanínu) proudí i prostřednictvím Hizballáhu, libanonského šiitského hnutí. Islamizující dopad, který to na Brigády a jejich odklon od hnutí Fatah Jásira Arafata má, jsem již rovněž zmínil na jiném místě.

Posledním dosud nezmíněným významným zdrojem prostředků je pro Brigády mučedníků al-Aksá činnost charitativních organizací. Pro financování Brigád má určující význam aktivita v Gaze a Betlémě etablované Elehassan Charitable Society, která koncentruje na svých účtech prostředky z arabských nadací a charitativních institucí i od fyzických osob z celého světa a používá je mj. i k vyplácení mučedníků z Brigád a jejich pozůstalých.⁴⁴

---

⁴² Shahaar, Yael. *The al-Aqsa Martyrs Brigades: A political tool with an edge*. 24. dubna 2002. Na: <http://www.ict.org.il/articles/articledet.cfm?articleid=430>.

⁴³ Moghadam, Assaf. *Palestinian Suicide Terrorism in the Second Intifada: Motivations and Organizational Aspects*. In: *Studies in Conflict and Terrorism*, Vol. 26.2, únor/březen 2003.

⁴⁴ Pro více informací viz webová stránka této společnosti na <http://www.elehassan.com>.